

GLOBALLASHUV SHAROITIDA YOSHLARNING ONGI VA QALBINI HIMOYA QILISH

Halimova M.

Andijon davlat chet tillar instituti o'qituvchisi, Phd, dotsent

Rahimova Mohinur Javlonbek qizi

Andijon davlat chet tillari instituti talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17862618>

Annotatsiya. Ushbu maqolada globallashuv jarayonining mazmun-mohiyati, uning yoshlar ongiga ko'rsatayotgan ijobiy va salbiy ta'sirlari tahlil qilingan. Globallashuvning axborot makonini tubdan o'zgartirayotgani, yoshlar ongida ma'naviy bo'shliq, begonalashuv va madaniy taqlid jarayonlarini kuchaytirishi ilmiy-nazariy asoslarda yoritilgan. Maqolada shuningdek yoshlarni zararli axborot xurujlaridan himoya qilishning uch asosiy yo'nalishi — ma'naviy tarbiya, axborot madaniyati va sog'lom ijtimoiy muhitni shakllantirish masalalari keng o'rganilgan. Tadqiqot natijalari yoshlar ongini himoyalashda oila, ta'lim muassasalari va jamiyatning birgalikdagi mas'uliyati muhimligini ko'rsatadi. Maqola globallashuv sharoitida ma'naviy xavfsizlikni ta'minlashga qaratilgan ilmiy-amaliy takliflar bilan yakunlangan.

Kalit so'zlar

Globallashuv, axborot makoni, yoshlar ongini himoya qilish, ma'naviy tarbiya, axborot madaniyati, ma'naviy xavfsizlik, internet, ommaviy madaniyat, yot g'oyalar, ijtimoiy tarmoqlar, mafkuraviy immunitet.

Kengaytirilgan ilmiy maqola

Kirish

Bugungi kunda insoniyat taraqqiyoti yangi bosqichga ko'tarilib, axborot texnologiyalari, internet, sun'iy intellekt, ommaviy madaniyat, xalqaro iqtisodiy aloqalar mislsiz sur'atlarda rivojlanmoqda. Ushbu jarayonlar jamiyat hayotining barcha jabhalarini qamrab olgan bo'lib, ular umumiy holda globallashuv deb yuritiladi. Globallashuv — bu dunyo mamlakatlari o'rtasidagi siyosiy, iqtisodiy, madaniy, ilmiy va axborot sohalarida o'zaro bog'liqlikning kuchayib borishi, umumiy axborot maydonining shakllanishi va chegaralarning nisbiy ravishda yo'qolib borish jarayonidir.

Mazkur jarayonning ijobiy natijalari bilan bir qatorda, u yoshlar ongiga yetib borayotgan zararli g'oyalar, yot mafkuralar va ma'naviy bo'shliq kabi xavflarni kuchaytirayotgani ham kuzatilmoqda. Shu bois globallashuv sharoitida yoshlarning ongi va qalbini himoya qilish bugungi kundagi eng dolzarb vazifalardan biridir.

Globallashuvning ijobiy jihatlari

Globallashuv natijasida:

- madaniyatlararo dialog kuchaymoqda;
- ilm-fan va texnologiyalar jadal almashilmoqda;
- xorijiy tillarni o'rganish imkoniyatlari kengaymoqda;
- yoshlar global mehnat bozoriga kirish imkoniga ega bo'lmoqda.

Bu omillar yoshlarning intellektual salohiyati oshishiga, zamonaviy bilimlar egallanishiga xizmat qilmoqda.

Globallashuvning yoshlar ongiga salbiy ta'siri

Shunga qaramay, globallashuvning ayrim salbiy jihatlari yosh avlodni ma'naviy-intellektual jihatdan zaiflashtirishi mumkin. Xususan:

- Internetda nazoratsiz tarqalayotgan zararli kontentlar,
 - yot mafkuralarni targ'ib qiluvchi virtual guruhlar,
 - zo'ravonlik, behayolik va iste'molchilik kayfiyatini kuchaytiruvchi materiallar,
 - ommaviy madaniyatning milliy qadriyatlarga zid ko'rinishlari
- yoshlarning axloqiy qarashlari va hayotiy pozitsiyalariga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Agar yoshlar mustahkam e'tiqod, sog'lom dunyoqarash va milliy o'zlik tuyg'usiga ega bo'lmasa, ular bunday zararli oqimlarga osongina berilib ketishi ehtimoli ortadi.

Yoshlarning ongi va qalbini himoya qilishning asosiy yo'nalishlari

1. Ma'naviy tarbiya

Ma'naviy tarbiya yoshlarni:

- milliy qadriyatlarni asrashga,
- ajdodlar merosiga hurmat bilan qarashga,
- tarixiy o'zlikni anglashga,
- vatanparvarlik va mas'uliyatni his etishga

yo'naltiradi. Ma'naviy immunitet kuchli bo'lgan yosh har qanday zararli g'oyaga qarshi mustahkam pozitsiya egallay oladi.

2. Axborot madaniyatini shakllantirish

Axborot madaniyati — bu yoshlarning internetdan oqilona foydalanishi, tanqidiy fikrlashi, ishonchli manbani yolg'on axborotdan ajrata olishidir.

Bugungi axborot oqimi shiddati sharoitida:

- media savodxonlik,
- raqamli madaniyat,
- axborot xavfsizligi

ko'nikmalarini shakllantirish yoshlar ongini himoya qilishda muhim omil hisoblanadi.

3. Sog'lom ijtimoiy muhit yaratish

Yoshlarning ijtimoiy-psixologik rivoji ko'p jihatdan ularni o'rab turgan muhitga bog'liq. Shuning uchun:

- oilada iliq, hurmatga asoslangan atmosfera yaratish,
- ta'lim muassasalarida ochiq muloqot, ijodkorlik va erkin fikrlashni qo'llab-quvvatlash,
- yoshlarni sport, san'at, adabiyot va ilmiy izlanishlarga jalb etish

ma'naviy bo'shliqni to'ldiradi, zararli oqimlarga berilish ehtimolini kamaytiradi.

Jamiyatning mas'uliyati

Yosh avlod tarbiyasi — bu faqat oila yoki ta'lim tizimi zimmasidagi vazifa emas. Bu jarayonda:

- ota-onalar,
- o'qituvchilar,
- mahalla,
- davlat muassasalari,
- jamoatchilik tashkilotlari

birgalikda harakat qilishi lozim. Chunki yoshlar qalbini asrash — millat kelajagini asrash demakdir.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, globallashuv zamonaviy taraqqiyotning ajralmas qismi bo'lib, uning ijobiy imkoniyatlaridan samarali foydalanish uchun avvalo yoshlarning ma'naviy

dunyosi mustahkam bo'lishi zarur. Globallashuvning cheksiz axborot maydonida yoshlarni yo'qotib qo'ymaslik uchun ma'naviy tarbiya, axborot madaniyati va sog'lom ijtimoiy muhitni shakllantirish bo'yicha chora-tadbirlar tizimli amalga oshirilishi lozim.

Sog'lom fikrlaydigan, milliy o'zligini anglagan, dunyoqarashi keng yosh — jamiyatning eng katta boyligidir. Shunday yoshlarni tarbiyalash esa bugungi kunning eng muhim vazifalaridan biridir.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch. — Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. — Toshkent: O'zbekiston, 2021.
3. To'xtayeva M., Abduqodirova G. Globallashuv jarayonida yoshlar ma'naviyatini shakllantirish masalalari. — Toshkent: TDPU ilmiy to'plami, 2022.
4. Rasulov M. Globallashuv va uning ijtimoiy-madaniy oqibatlari. — Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
5. Abdullayeva N. Yoshlar ongiga axborot xurujlarining ta'siri va uni oldini olish yo'llari. — "Ma'naviyat va hayot" jurnali, №4, 2023.
6. Hasanov O. Zamonaviy axborot texnologiyalari va yoshlar tarbiyasi. — "Ta'lim taraqqiyoti" jurnali, №2, 2022.
7. UNESCO. Globalization and Youth: Challenges and Opportunities. — Paris: UNESCO Publishing, 2020.
8. Internet manbalar:
9. www.president.uz
10. www.lex.uz
11. www.ziynet.uz
12. www.unesco.org